

Nekaj dni zatem so našli ribarji ob morskem bregu na pol segnito človeško truplo, katero so zagrebli na malem pokopališču ribarske vasi.

In nikdo se ni solzil za tujcem, ki ga ni nihče poznal, nihče ljubil.

— — —

Kako je vendar težko umirala dona Klara! — A ona bi bila rada umrla, ali kakor bi se branilo telo, krasno telo zapustiti iz svoje oblasti oživljajoči duh — živela je ter pojemala dan za dnevom.

Dolg benediktinec klečal je pri njeni postelji in opominjal z debelimi jagodi svojega moleka:

»Moliva, dona Klara! Moliva dona!«

»Pater Rodrigo, saj rada umrjem.«

»Ali vendar, prosiva božjo porodnico, morda vam zopet zdravje da!«

»Vsaj sem dosti časa, dosti preveč časa že živela!«

»Ali vendar boga prosiva!«

»Pater Rodrigo, jaz sem živela, ker sem ljubila, in da sem ljubila, moram umreti!«

In vzela je izpod svojega zglavja bele listine.

»Tu berite, pater!«

Pater Rodrigo obrisal si je prste in odpadel mu je molek.

»Oj, dona Klara, odkod toliko zaupanja! A blagovolite, da pristopim k oknu, star sem že in oči so me zapustile!«

Pristopil je k luči in bral in bral in mogoče, da spomnil se je istikrat, kolike vrednosti da je žensko ljubeče srce!

Ko je zopet pristopil, nehala je bila dona Klara živeti. A menih je ostal pozno do mraka in molil in prebiral jagode ter prosil odpuščanja iz nebes za greh.

Čas pa je pretekel in zavil iste prigradjaje v zagrinjalo starodavnosti.

KMET IN PESNIŠTVO

Ali mi ne bodeš zameril, dragi bralec, da se prederznem v revnih kočah, kjer tolikokrat pomanjkuje vsakdanjega kruha, kjer pretoči se toliko solz in preterpi tolikanj britkosti, kjer dela se v potu od jutra do večera in kamor tako redko zajde veselje, da se toraj prederznem v istih revnih krajih o pesništvu in o pesmah govoriti? — Kmet in pa pesništvo — zares je težavno to dvoje v dobrodejno zvezo pripraviti, a potrebno je vendar.

Naše želje so, da se slovenski rod zmiraj bolj olika, da se blažene vednosti vsaj plitvo razširijo tudi med kmečkim ljudstvom. Zatoraj pa ne sme tudi pesništvo izostati in naše misli so, da naj se to prej kot mogoče k veljavnosti pripravi. Pesmi imajo za vsacega človeka pomen! Bodisi v žalosti, bodisi v veselji, povsod stri pesmica dobro, polajša to in povzdigne uno. Ko je David delal pokoro, pel je in si s tem ohladil kesočo dušo, in ko je vesel plesal pred skrinjo miru in sprave ter se radostil milosti Jehova — pel je tudi in si ubiral strune na harpi.

Ali najpoprej nam je govoriti o tem, kakšno pesništvo bi pač prostemu ljudstvu najbolj ugajalo. Slaba pesem popači ter pokvari dostikrat, kar se je lepega vpeljalo in vterdilo leta poprej. Umazano pesništvo ima na sebi veliko nesreč, ki so prišle nad to boro zemljo in da je terpela Francoska toliko, za-

dolžili so večidel le njeni satanični mazači, ki so izkuhali v svojih pretvezenih možganih premnogo nesramnosti ter ž njimi ljudstvo okužili.

Pri nas pa naj bi se vpeljale le tiste pesmice, ki se radujejo nedolžno nad naravo in njeno krasoto, katere hvalijo zmerno, čisto, a ne fanatično življenje.

Naj bi se toraj skerbelo, da zagledajo takih naravnih pesnikov dela ali po družbi sv. Mohora ali pa po kaki drugi poti beli dan. Da pa imamo Slovenci enacih del, je znano. K temu ni treba previsoke zmožnosti, ampak le ljubezni do domovine in pa do nature.

Čemu vendar to, vpraša marsikdo in na prvi pogled je tako vprašanje opravičeno. Ali pogledjmo bolj globoko! Ako hoče zdravnik zaceliti rano, ogleda si jo poprej prav skerbno in šele zatem določi, katero olje da naj se vlije v njo. Ali je naše življenje po kmetih brez vsakršne rane? Kdor bolj natanko opazuje njegove razmere, mora si milovaje obstati, da mu ni vse po godu.

Predvsem se radostna zavest, da smo Slovenci revni, a sami svoji, ki ne potrebujemo ptujih podpor, ni še pripravila na verh. Priča temu je toliko popačenih županov, kateri se dan za dnevom delajo smešne s svojo nemščino, brez števila nespametnih srenjskih svetovalcev, ki točijo solze venomer, da se iztrebuje počasi tista mervica nemščine iz naših ljudskih šol, katera je poprej morila mlade možgane ter vzela otrokom še tisto malo pamet, katero so prinesli v šolo s seboj. Dokler pa ne postane Slovenec ponosen, da se je rodil v okajeni koči in ne v zlato bleščeči palači, ne pride med narod tudi pravo blagostanje ne.

Katero olje pa je zdravilo tej rani? Pesništvo v priprostem narodnem duhu.

Žarovita, a vendar priprosta čutila do revne domačije, katere se tolikokrat opevajo, šle bi, kakor pridejo iz serca, zopet do serc. Gotovo bi potem prešinila slovenskega kmeta domovinska misel ter bi ga toliko ogrela, da bi mu ne izginila iz spomina nikdar. Premnogo pripomore k domovinski ljubezni krasota domačih krajev. Ali naše ljudstvo se je prenasitilo svoje deželice in lepota njena mu ne gre več k sercu kot nekdan našim prednikom, ki so se naselili, prišedši iz Rusije, med to na prvi pogled tako pustotno gričevje. Naj se mu toraj podajo pesmice, v katerih izrazuje se umljivo in mično veselje nad naturo in njeno krasoto. Ta nedolžna radost nedolžnih duš poprime se kmalo tudi našega kmeta, da je srečen nad svojimi veličastnimi griči, kipečimi vodami in zelenimi gozdi. Kmalu priljubi se mu rojstni kraj, da ločil bi se le s kervavečim srcem od njega. Oveseli se mu duša potem nad vsakim drevesom, ki daje njemu senco po trudapolnem delu, raduje se solnca in modrega neba, za katerih lepoto poprej še očesa ni imel, da, vsaka najmanjša cvetka postane mu draga, potem ko je bral njeno čast v priljudnih pesmah. Recimo na kratko, odperl se bode našemu ljudstvu isti vir tolažila, ki teče človeku iz nature in katerega se ta večkrat toliko časa ne zave, da ne verže ga val življenja ali v severne večne snegove ali pa med izžgana afrikanska peščovja. Oj, ko bi pač marsikdo izmed nas bral čutila, ki obdajajo hvaležno dušo popotnikovo, kader ga je pripeljala osoda v širni puščavi žejnega in oprasenega do tratice, kjer šumi iz vročih tla hladan studenec! Pač bi z drugačim srcem zerl na domače travnike in njih pisano cvetje, pač bi ga objela srečna slast pri vsakem požiru iz vrelcev, katere mu ponuja natora v domovini pri vsakem koraku. Toliko bi vzročili opomini ter kazanje na natorin kras!

Človeško serce je po natori tako, da išče si čestokrat tolažbe v dnevih pretečenih. Ako se mu otemni pred pogledom prihodnost, oberne pa oko na preteklo in sijajna bleščoba tega, podeli mu moči in poguma, da verže se serčno

v temno življenje, ker upa, da, premagavši nezgode nekdanje, premaga tudi prihodnje bolesi.

Ali je slovenska zgodovina taka, da bi naše serce ostalo merzlo, ko bi brali hrabra dela, katera so začertana v nji? Ali so naši predniki živeli v resnici tako, da bi mi unuki morali zasrambe orudeti nad njimi? Pač gotovo ne! Kako sijajno so se bojevali naši očetje proti Avarom, Obrom, Nemcem, proti Lahom in drugim nasprotnikom! Kakor je zapisala zgodovina te tvore z zlatimi čerkami v svoje listine, enako naj bi jih opevali naši pesniki ter budili ž njo isto ljubezen domovinsko, ki je navdajala prednike naše, da so zapuščali dvor in zemljišča ter hiteli nad Otomane (Turke) in ali izkervaveli se na bojiščih ali se pa vračali, slavno premagavši sovražnika. Popevali naj bi se možje, ki so vodili s svojim razumom armade ter si ovenčali častivno čelo z veličastnim laborom, možje, kateri so bili spretni vladarji, očetje svojega ljudstva: kot Samo in drugi možje, ki so izverševali z dlanjo kipe in so po svojem duhu vlivali na platno skoraj žive podobe! Možje, ki so peli pred oltarjem bogu slavo in ki so bosonogi po širokih afrikanskih puščavah nosili sveto vero in oliko med one nesrečne rodove, možje, kateri so branili z močjo svojega duha vedno le pravico ter se upirali sebi v škodo grozovitosti! Čast naj bi se dajala istim, ki so ljubili svojo domovino tako, da so ji posvetili moči ter ji darovali svojo krv, istim mučenikom, kateri so padli v prezgodnji grob, videč ali temno brezumnost svojega roda ali pa kruto zatiranje najmanjšega narodnega gibljeja. Sploh vsem tistim, ki so bili že v tadanjih temnih časih pravi in dobri Slovenci!

In slovenski narod bode pričel ljubiti svojo preteklo zgodovino, stermeč nad bistrournostjo, katera se je rodila nekda v naši sredi, in dragi mu postanejo vsi tisti obrazi, ki so sukali nekda meče za slovensko domovino ali so jo pa, kot mi, v potu obdelovali.

In pač nastane potem želja vsakemu, postati kakor oni ter jim dajati hvalo, čeravno ne s premagami v kervavih bojih, pa vsaj z bitvami proti duševni nasprotnici, to je proti nemški besedi, katera rase pri nas, dasiravno drugod žlahtno cvetje, divje kot plevel ter zatara življenje tolikim domačim rastlinam. Enaka ljubezen do očetnjave navdajala bi tudi nas, njihove naslednike, in oni bi se radostili nad nami še v svojih pozabljenih grobovih ter blagoslavljali naša početja!

Če si že kedaj popotoval, ljubi bralec, po svoji domači deželi in ko si se veselil modrega neba, gorkega solnca in od njegovih žarkov obsevanih rovan ter planin in ko si bil sam s sabo zadovoljen tako, da ni ti ničesar kalilo serčnega mira, ali te ni tedaj kakor blisk iz jasnega neba pretreslo tu pa tam znamenje pri poti, čigar kipi ali bili so nevkretno izrezani ali pa izmazani z barvami, da bi se sramovala žival enacega dela, ako bi ji bila natora podelila dar, deržati in voditi mazilce. In tedaj, ali če vendar tedaj ne, pa vsaj, kader si stopil v prijazni hlad vaške cerkve, ko se skoraj zasrambe nisi upal povzdigniti očes, da ne bi opazil nenaturnih malarij po stenah in pa golih, sirovo izsekanih oltarjev, tedaj se ti je pač vrinila misel, da naše ljudstvo ima premalo, mnogo premalo okusa do *lepega*. Bog je postavil na zemljo človeka in jo je zavoljo tega obdaril z vso lepoto. Ukazal je solncu, da pošilja žarke iz jasnega neba, in luni in zvezdam, da bliščijo one, kader zapusti nas z večerno zarjo dobrodejna luč zamerlega dneva. Velel je in postala je zemlje veršina zelena in iz njenega oserčja so prikipele vode in se zbirale v jezera, katerih valove so pregibovali lahni vetrovi. Besedo le je izustil in milijone ptičjih

gerlov se je oglasilo ter napolnila nebesni strop in radostilo človeka, gospodovalca tega kraljestva. Z roko je mignil in na tisoče cvetja, bodisi po livadah, bodisi po pustinjah ali temačnih gozdih je prihitelo na dan ter razširjalo vonjavo po zraku.

Stvarnik pa tirja tudi od človeka, kateremu je podaril to vse, da spozna tudi, kolik dar da je prejel, da je toraj tudi vnet za lepoto natore in da graja vsakega, kdor jo gerdi in popačuje. Kakor da bi tlačila jeza više *osode istega*, kateri *nima tacega okusa*, in kakor da bi mu manjkalo blagoslova njenega pri delih in početji, gre mu narobe vse in preganja ga nesreča.

V najmanjšo slovensko vas se je gotovo prinesla grozna novica požiganj in puntanja iz Pariza, glavnega mesta Francoskega, katero se je ondi godilo lansko leto. Kaj je pač vzelo ti divji derhali vse človeško sočutje, da je hladno in kruto močila svoje meče v kervi lastnih bratov, kaj jo je oživinilo tako, da je nakopala na revno in tlačeno domovino, komaj da so jo zapustili ptuji sovražniki, novih brezkončnih nadlog? Kaj ji je dajalo v roke ognja moč, da ga je metala na krasovite palače ter v malo trenutkih vpepelila, kar so komaj stoletja sozidala in zbrala? — Kaj li družega kot to, da niso imeli toliko potrebnega okusa za lepo in krasno in dobro. Prekletstvo človeštva jih je zadelo in spremljevalo jih bode še v prihodnja leta in pozno, pozno kažejo naši vnuki na le-te divjake kot v svarilo svojim otrokom!

Pa tudi po kmetih imamo dosti tacih žalostnih izgledov. Le pogledjte kmeta, ki mu ni mar ne lepote cerkve, ne lastnega stanovanja in ne družega krasnega! Njegove strehe kažejo svoja rebresa, po blatu se gazi do veže njegove, dolgovi ga tlačijo, njive obdela le na pol in revščina gloje na vseh štirih stebrih njegovega imetja.

Lepota in rednost ste združeni in ena si brez druge obstati ne more. Zatoraj je nasproti kmet, kateri ima količkaj spoznanja do lepega, tudi dober gospodar. Prijazno sveti se mu bela hišica izmed vej sadonosnih dreves in stene si ne omaže s kakim neusmiljeno skvečenim Florijanom, da ne smeja se memogredoči ptujec, češ: to je okus!

Zopet je pesništvo tej rani najbolje zdravilo, katero je že samo na sebi lepo ter za lepoto vnema. Kakor smo že zgoraj omenili, ogrele naj bi pripro-stoumetne in lahko umljive pesmice naše ljudstvo za naravo in njene krasote. Kader pričnejo priprosti kmetovalci natoro občudovati in ljubiti, ne le zaradi tega, ker jim rodi sadeže ter jim donaša vsakdanjega živeža in piče za živino, ne le zavoljo tega, da jo obdeluje tako, da mu snoj kapa po čelu in da si s tem tu pa tam kratkočasi pusti čas, ampak zategadel, ker je v njenih skalovjih, livadah in logih izdih nebeške božje lepote, katero daje naznanje najmanjše drevesce in tudi najmanjša cvetlica, iz ktere se napaja nezmožna bučela dan na dan sladkega medu.

Ce se je pa prišlo že tako daleč, naredi se kmalo korak naprej in neučene-mu kmetu ne zadostijo več revne mazarije, ne več golo stebrovje mesto bogočastnih oltarjev, ampak serce ga goni staviti dela, na katera bi prihodnja stoletja, čeravno ne z občudovanjem, pa vsaj s spoštovanjem kazala.

Dobra in čeprav priprosta pesmica, ako je za ljudstvo odmenjena, mora pa vendar gladka ter lična biti po jeziku. I znano je vsakemu, kako da se je sčasoma pokvarila lepa slovenska govorica po ptujih nemških izrekih in kako da ljubijo se ti še sedaj in se vselej ali saj čestokrat bolj cenijo kot domači enacega pomena. Lahko rečemo, da naši kmečki rojaki ne poznajo krasote

lastnega jezika in da ne znajo ceniti njegove kreposti. Kje pa li pokaže se ta lepota očitovidnejše kot v umetnih pesmicah in kje vabljivejše in mičnejše kot ravno tú?

Nadalje bi pesništvo vterdilo med narodom tudi čedno, dobro in čisto življenje. (Bolj učeno rečeno, vterdilo bi nravnost ali moralnost.) In tudi tu je treba premnogo pokazati. Ako misli se po mestih, da je nravno (čedno) življenje po deželi vkoreninjeno, kakor bi bilo želeti, je to mnenje napačno. Zakaj vrinila se je marsikatera gnjila navada in najpoprej bi se smelo omeniti ponočevanje. Vera je pričela pešati in marsikteri hodi v cerkev zaradi ljudi. Veliko se jih plazi krog oltarjev, ker so nekdaž očetje tako delali, ali tista dobrodejna priprosta pobožnost, ki je delala stare Slovence gostoljubne in usmiljenja polne do terpečega bližnjega, ista pobožnost hira ali je pa že izginila popolnoma. Na drugi strani je nastala pretvezenost, s katero se odeva popačeno in hudobno serce. Marsikateri premolijo cele dneve po božjih hramovih, terkajo se vedno na persi: Gospod usmiljen bodi! ter pregibljejo ustnice venomer, ali to pa le zato, da jih vidijo drugi in da rečejo: to je svetost! In če je pa še kje nekoliko prave pobožnosti, kali se ta z gerdo versko besnostjo (fanatizmom). Poznali smo človeka, kateri je bil morda v resnici pobožen; a njegova edina in gorka želja je bila, da bi se v enem dnevu poklali vsi luteranci ali pa, da bi jih pokončale vojske ter moralne kuge. Ali je tako vedenje pač po volji katoliške vere?

Pa vsaj ni čuda, ker naši kmečki molilci so merzli do nature, v kateri se božje bitje človeku vsako minuto tako lepo razodeva. Ako bi ti vprašanja, katera stavi sedaj že mrtvi Miroslav Vilhar v svoji pesmici »Bog«, večkrat premislili in do živega pretehtali, bi se jim v serci pač drugače razcvetela prava pobožnost, katera pa ne moli samo suhotno in brez premislila očenašev za očenaši, ampak ima vedno, gorko ljubezen do istega bitja, ki nas je dobrotljivo postavilo v to krasno in čarobno življenje.

V izgled ljudskega pesništva in pa zavoljo tehtnega obsega naj sledijo tu odstavki goraj omenjene Vilharjeve pesmi.

Kdo je trate, gaje ozelenil?
Kdo cvetlice sejal po livadah?
Kdo drevesa vsadil med pečine?
Kdo je stavil gozde na stermine?

Kdo na skalo je naslonil skalo?
Kdo je skaladal gore velikanske?
Kdo votline dolbel in doline?
Kdo pogernil zemljo rodovito?

Kdo je vstvaril jezera, potoke?
Kdo razliva reke v širno morje?
Kdo užiglje treske gromovite?
Kdo pošilja dež in roso belo?

Kdo nad nami je razpel obnebje?
Kdo uterdil nebu svitle zvezde?
Kdo udružil mirno luno zvezdam?
Kdo žareči svit posodil solncu?

Kdo po cvetji kaže pot bučeli?
Kdo postervi dá plavuti bistré?
Kdo ubral je slavcu mile strune?
Kdo jelenu dal je berze noge?

Kdo je vstvaril modrega človeka?
Kdo mu čelo proti nebu dvignil?
Kdo izročil mu vladarstvo zemlje?
Kdo udihnil dušo mu nesmrtno?

Kdo za rožo vé, kadar ovéne?
Kdo za prah, ki se od skale ruši?
Kdo za kapljo v morski globočini?
Kdo za červa, ki pregrudi deblo?

Kdo je času dal perut ubežno?
Kdo narodom čudna pota meri?
Komu moli se molitev sveta?
In uklanja komu se človeštvo?

Ali se na odgovor, da vse to je storil Bog, ne vterne prava, iz serca kipeča vera?

Znano je pa tudi, koliko težav da ima kmečko življenje v svojem spremstvu. Kolikokrat, ko stoji »polja kraljica, rumeno resnata pšenica« v najlepšem krasu, ko zibljejo se težki klasi, kader potegne piš, kolikokrat razjezi se tedaj nebo ter pošlje svoje bliskove, svoje gromove in toča suje na bogato žetev in raztolče v malo trenutkih ves up ubozega poljedelca. Ali ko je žito že spravljeno iz polja ter čaka še le mlatičev, kolikokrat ne šine blisk izmed temnih nebes ter ne zapali in popali kakor bi trenil pridelek celega leta? Ves trud, znoj, terpljenje, vse je zastonj — in zima in glad čakata, da planeta vsak ob svojem času kot gladna volkova nad ubožne družine. Ni toraj čuda, da prične se v dandanašnjih dneh tudi v kmečkih krogih razširjati isti teman obup, kateri je razjedel že davno temelj gosposkih stanov, jim odvzel bogastvo in srečo. Pa tudi našega kmeta se je poprijela že nekaka nesrečna žalost nad življenjem, katera odvzame mu radost do dela, da derži roke nemarno navskriž ter si gleda nem, kako razpada mu poslopje, kako postajajo mu njive pustotneje in pustotneje, ker nimajo potrebnega obdelovanja, kako da stradajo mu otroci in kako da tare ga le nezgoda in nezgoda. Tedaj pa ga dervi obup okrog — in naposled vseka si sam najglobokejšo rano ter se poprime pijančevanja! In kaj je zakopalo več blagostanja kot to in kaj zgrudilo več zdravja in kaj poživinilo človeka bolj kot to? —

Da, res je, naše ljudstvo, kakor je zgubilo veselje nad naravo in njeno lepoto, kakor ne ume ceniti njenega krasa ter ne spozna njene vrednosti, enako ne spozna tudi svoje. Ne ve, da je človek venec stvaritve, da je gospodovalec neumni živali in da se ne sme nikdar znižati pod njo.

Tudi tu bi pomagalo pesništvo! Kakor smo opomnili že poprej, vpeljalo bi to naše priprosto ljudstvo v naravo in začela bi se ta po vrednosti ceniti. Njeni prijazni doli, njene vode in studenci, njeno modro nebo, bliščeče solnce in migljajoče zvezde, njeno robovje, njena vitka drevesa in njene živali — zerl bi kmet z začudenjem, zavest pa, da je le-to vse zanj, morala bi v sercu buditi ponos in željo, postati vreden gospodovalec in v resnici krona stvarjenja. Vsaktera duša bi čutila, da je človek več kot živina, da njegova naloga ni samo jesti in piti in dobre volje biti, ampak da ima še več: postati dober hišni oče in dober državljan. Videvši, kako da v natori vse po svojih potih teka, kako da na širnem nebu zvezda pri zvezdi svoje kroge hodi — in kako vendar vse, mirno ena pri drugi, v mraku migljajo, videvši, kako da po travnikih v prijaznosti rase roža pri roži, kako da ima Bog za živali prostora obilo, spomni se tudi sam, da bi bila naša zemlja lahko pravo stanovanje miru, da živelo bi človeštvo na nji lahko brez truda srečno in zadovoljno in spoznal bi, da nesreč krivo je le sovraštvo ter nevošljivost. Zginila bi jeza, serd ter prišla prijaznost, dobromišljenost in gostoljubnost. Da bi se s pesništvom le prava človečanska zavest izbudila — potem izgine tudi vse, kar gerdi človeka. Hišni gospodarji ne bi zahajali vina polni med svojo družino, da jih ne zasmehujejo otročaji ter si nad njimi ne jemlejo slabega izgleda. Sosed se ne smeja sosedu, ako bi ga nesreča zadela.

Potem bi prišla tudi radost do življenja. Kdo bi pač ne hotel živeti v tako čarobni naravi? I pač tudi slast do dela. Zapazivši, kako da se trudi v natori vse, kako da koplje si votline zverjad in znašajo gnjezdlišča ptice, kako da poskuša živeti cvetljica na najpustejšem skalovji ter mu izsesavati redilne moče in kako da živi se tu vse samo in z lastnim trudom, ne zaostane tudi človek ne. Zarudel bi beračiti in v terdnih letih živeti od milosti in darovih

drugih, ampak sam bode vihtel orodje, sam si bode prislužil v znoji vsakdanji kruh in umira naposled s tolažbo, da je dobro živel.

Tako bi se dalo o koristi pesništva na razvitek življenja na kmetih še premnogo pisariti. Ali to naj je dovolj.

Naša želja pa je, da izpolni se namen teh verstic prav kmalu in da hladi se tudi znojno čelo prašnega poljedelca prej ko prej v viru nebeške poezije!

Viša previdnost pa naj nam dodeli svoj blagoslov!

KAKO NAJ IZREDI SLOVENSKI KMET SVOJE OTROKE?

Rodovinsko življenje je visocega pomena in če je to v državi dobro in lepo uravnano, je močna in trdna. Rodovinsko življenje je močna vez, ki oklepa človeka na domače ognjišče in če je še tako daleč na ptujem, če ima zlata, srebra, na kupe, zaigra mu vendar srce v veselji, ako se spomni očetove hiše. Kdor pa je že tako pokvaril svojo dušo, da mu rojstnega kraja ni mar, temu tudi ni mar svoje domovine, katero zaničuje ter zasramuje. Žalibog da imamo po Slovenskem več kot odveč takih izgledov, ki naši zemlji neizmerno škodujejo ter jo v blato teptajo pri vsaki priložnosti. Po kmečkih kočah so se rodili ti možje v naročji slovenske dežele ter pili mladi njeno mleko in jedli njeni kruh, ali prišli so med svet, prišli med učenjake, seznanili se z visoko nemško oliko, tedaj pa so pobesili glave, sram jih je bilo slovenskega očeta, sram slovenske matere in sram slovenske domovine, ker je tako revna in tako priprosta! Minulo je komaj nekaj let, že so pozabili rojstni dom ter ljubili nemško bolj kot vse drugo.

Kaj je pač vzrok tako žalostni prikazni?

Odgovor je lehak. Nimajo tako dobrodejne in poblaževne ljubezni do domovine. Domovinska ljubezen pa je preblag biser, katerega so cenili že v davno preteklih časih. Ko se je nekđaj 300 Špartanov postavilo miljonu sirovih Peržanov ter se branilo do zadnjega zdiha, dokler ne popadajo mož za možem z mečem v roki med kupi ubitih sovražnikov, spozna grška domovina v svojo veliko radost, da skrvaveli so ji ti v blagor in v prid ter v spodbujajo drugim, ki so bivali v njeni sredini. In na gomili ubitih postavi steber, ki naj bi pravil še v poznih letih popotnikom, da gnijó tu kosti umorjenih, umorjenih za slavo svojega doma. Še dandanašnji svet zrè s začudenjem na tisti steber in želi si pač, da bi ljubila tudi sedaj še mladina rojstni dom tako kot isto malo kerdelo Grekov. Tako se spoštuje ljubezen za domovino in kdor jo ima v svoji duši, ni zidal na pesek in voda ne odnese poslopja njegovega in še dolgo časa stoji in spomin njegov ne ugasne še v poznih letih ne.

Ali ljubezen, prava ljubezen domovinska je pa tudi vse časti vredna, ona vtrduje blagostanje celih narodov; kar ne premorejo ne topovi, ne orožje, ne sulice, to premore dostikrat ljubezen do domovine; kar ni ustanovila goreča beseda, ki je švigala kakor blisk iz ust govornikovih, to je naredila dostikrat ljubezen do domovine; ko razsaja že v srci domovinskem sovražnik ter pleni ter ropa daleč naokrog in ko tužno drži roke navskriž večina mestjanov ter gleda brez čutila, kako da gospodari ogenj v njihovi lastniji, istikrat ustvari dostikrat armade ter jih izbije iz tla zemlje — ljubezen do domovine. Domoljubje daruje domačiji telo in imetje, gazi zanjo skoz ogenj, preplava dereče vode in prestopa visoke snežnike. Ni je stvari, da bi je ne izvršilo, ker vedno se drži besed: vse za domovino!